

Мова, культура й етнічна ідентичність

Ахмед Джуда (Німеччина)

*Науковий керівник – керівник навчально-наукового центру
з підготовки іноземних громадян Л.В.Богиня
УМСА*

У світі існує понад 6500 мов. У Європі розмовляють лише 230 мовами, а в Азії – більш як 2000. Кожна мова пройшла свій шлях розвитку, має свою історію, а народ, який нею говорить, зберігає свої традиції і культуру.

Мова – це частина культури, що створює етнічну ідентичність.

Багато хто говорить про ідентичність, але як її визначити? Що таке культурна ідентичність? Який взаємозв'язок між мовою та ідентичністю?

Ідентичність буквально означає «бути я», походить від латини. Спочатку концепція ідентичності розглядалася у філософії та математиці. Зараз цей термін використовується щодня багатьма науками.

Ми говоримо про людину як соціальну істоту, тому розглядаємо соціальну, культурну й етнічну ідентичність для опису аспектів самооцінки людей та груп.

Коли говорять про ідентичність філософи та психологи, завжди запитують: Хто я? Який я є?

Мова демонструє власну культуру особи і, таким чином, відображає особистість людини, яка говорить, її етнічну приналежність.

Протягом усього періоду існування людства відбуваються міграційні процеси, коли одна особа, група людей чи навіть цілі народи змінюють місце проживання. Існує багато чинників, що зумовлюють міграцію і впливають на ці процеси. У сучасному глобалізованому світі дуже стрімко відбувається освітня міграція, коли молодь здобуває освіту за межами свого регіону.

Проблема збереження своєї мови й культури під час проживання в іноетнічному середовищі, адаптація до нового соціокультурного простору, спілкування представників різних мов і культур в закладах освіти є досить актуальною.

Навчання в іншій країні перш за все вимагає вивчення мови спілкування

для забезпечення комунікації й комфортного існування в нових реаліях. Мова відображає ментальність та мислення людей, отже, вивчаючи мову, ми краще розуміємо оточуючих, їхню поведінку, культурні традиції та моральні цінності.

Приналежність до певної мовної групи обмежує ідентичність. Вибираючи говорити та взаємодіяти певною мовою з мовною спільнотою, ми також обираємо культуру цієї спільноти. Немає мови без культури і немає культури без мови. Тому що мова впливає на специфічне сприйняття реального життя.

Як зазначають деякі вчені, люди, що мають різну етнічну приналежність, володіють різними комунікативними системами, а не одними й тими самими природними комунікативними можливостями, які відрізняються лише звичаями. Культурні цінності й вірування, з якими ідентифікує себе особистість, створюють її мовну реальність.

Для ефективного спілкування бажано розуміти яким чином людина себе етнічно ідентифікує, яке значення для неї має етнічна приналежність, які поведінкові орієнтації та стратегії вона схильна використовувати.

Культурна ідентичність та панування мови взаємопов'язані. Якщо економічна сила країни відіграє значну роль, це впливає на розповсюдження мови й культури народу цієї країни у світі й забезпечує їхнє самозбереження та захист. Іншими словами, клас, який має домінуючу матеріальну силу в суспільстві, має також і домінуючу інтелектуальну силу. Чим сильніше соціальна економіка країни, тим ширше її культура та мова поширюються по всьому світу, тим більше людей ідентифікують себе приналежними до цієї спільноти.

Питання вибору мови спілкування стає дуже важливим, коли людина знає декілька мов. У певний момент людина використовує ту чи іншу мову, аби підкреслити слухну на той час самоідентифікацію. Іноді білінгви використовують коди одночасно, аби підкреслити обидві самоідентифікації.

Мова, культура й традиції спілкування в Україні й рідних країнах іноземних студентів суттєво відрізняються. Іноземні студенти з вираженою етнічною ідентифікацією у перший рік навчання недостатньо розуміють

українців не лише через обмежене знання мови, а й через нерозуміння культурних особливостей нового для них етносу. Навчаючись у Полтаві, іноземні студенти чують, що більшість жителів говорить російською, а отже не можна зрозуміти, хто перед ними – українці чи ні. Тому частина іноземних студентів насторожено ставиться до спілкування з українськими однолітками, хоча радо спілкується з представниками «споріднених» етнокультурних груп. Це зумовлено особливостями психологічного сприйняття всього невідомого, оскільки воно руйнує звичне й може призвести до дискомфорту.

Виходячи з того, що навчальні групи полінаціональні й полімовні, виникає необхідність міжкультурної комунікації. Задля зменшення «культурного шоку» у перший рік навчання варто акцентувати увагу на створенні поведінкових стратегій, відповідних зразків комунікації і взаємодії представників різних країн.

Вивчення української мови, традицій спілкування українців сприяє формуванню нової культури у іноземних студентів, яка поєднує в собі риси рідної й української, створюючи основу для якнайшвидшої адаптації представників різних етнічних груп.

Література:

1. Gudykunst, W.B., Schmidt, K.L. (1987). Language and ethnic identity: An overview and prologue. *Journal of Language and Social Psychology*, № 6 (3-4), pp.157–170. <http://dx.doi.org/10.1177/0261927X8763001>
2. Omoniyi T. Hierarchy of identities / T. Omoniyi // *The Sociolinguistics of Identity* / ed. by T. Omoniyi and G. White. – Norfolk, 2006. – P. 11–33.
3. Скнар О. Особливості етносоціальних уявлень молоді / Оксана Скнар // *Соціальна психологія*. – 2007. – № 3. – С. 58 – 66.
4. The point and social role of national language